

Nasjonal risikoanalyse for FSC Controlled Wood i Norge.

- Norsk kortversjon i forbindelse med 60 dagers høring 1.september til 30. oktober 2017.

Hva er FSC?

Forest Stewardship Council (FSC) er en internasjonal non-profit, multi-interessent-organisasjon etablert i 1993 for å fremme ansvarlig forvaltning av verdens skoger. FSC gjør dette ved å sette standarder på skogsprodukter, sammen med sertifisering og merking av dem som miljøvennlige. FSC har 10 prinsipper og tilhørende kriterier (FSC P&C) som danner grunnlag for alle FSCs skogsstyringsstandarder og sertifisering. FSC International setter rammen for å utvikle og opprettholde internasjonale, nasjonale og subnasjonale standarder. Dette er ment å sikre at prosessen for å utvikle FSC-retningslinjer og standarder er transparent, uavhengig og deltakende. For mer informasjon om FSC, se <https://ic.fsc.org/no/what-is-fsc>.

I 2010 ble det innledet et første norske forsøk på å opprette en nasjonal FSC-standard, men denne prosessen strandet til slutt på uenigheter om bruk av utenlandske treslag i skogbruket. I dag er en rekke norske organisasjoner innehavere av FSC-sertifikater basert på internasjonale generiske indikatorer (IGI), som er en standard utviklet for land som ikke har nasjonal standard. I skrivende stund har norske organisasjoner innen næring, miljø og sosiale interesser igjen stiftet en standardutviklingsgruppe (SDG) som har som mål å lage en norsk FSC standard. Standardutviklingsprosessen skjer i forlengelsen av den norske NRA-prosessen for FSC Controlled Wood.

FSC Controlled Wood

FSC Controlled Wood *er ikke det samme* som en FSC-standard. Controlled Wood-systemet ble introdusert av FSC i 1997 for å unngå materiale fra uakseptable kilder i FSC Mix-produkter, det vil si produkter med materialer fra FSC-sertifiserte skoger blandet med usertifiserte materialer eller materialer sertifisert gjennom andre systemer (for eksempel PEFC, som er det dominerende norske systemet). I årene etter ble Controlled Wood-systemet utviklet trinnvis til et system som i dag blir brukt av selskaper som forvalter et FSC CoC-sertifikat (Chain-of-Custody Certificate¹).

I 2000 førte en gjennomgang av FSC-politikken til en mer sofistikert tilnærming til "kontroversielle kilder", og en hel del om dette temaet ble lagt til politikken. Følgende kategorier av usertifiserte råvarer ble ansett som uakseptable som en del av et FSC-sertifisert produkt:

- 1) Ulovlig høstet trevirke;
- 2) Trevirke høstet i strid med tradisjonelle rettigheter og menneskerettigheter;
- 3) Trevirke fra skoger hvor høye bevaringsverdier trues av skogbruk;

¹ <https://ic.fsc.org/en/what-is-fsc-certification/chain-of-custody-certification>

- 4) Trevirke fra skoger som blir konvertert til plantasjer eller annen bruk; og
- 5) Trevirke fra skoger der genetisk modifiserte trær er plantet.

NRA er organisert i 5 kapitler i.h.t. som representerer en analyse av disse fem kategoriene.

2000-politikken krever videre at selskaper har en offentlig politikk for å unngå treprodukter som stammer fra uakseptable kilder, samt et overvåkings- og sporingssystem for å identifisere opprinnelsen til det materialet som ikke stammer fra FSC-sertifiserte skoger. I mangel av en nasjonal risikovurdering (NRA), som har vært situasjonen i Norge, ble hvert selskap pålagt å foreta en forenklet risikovurdering for ikke-FSC-sertifiserte kilder for å unngå tømmer fra uakseptable områder. Omlag 70 selskaper i Norge har skaffet seg Controlled Wood sertifikater. I de siste årene har sentraliserte nasjonale risikovurderinger (CNRA) blitt utført i mange land på vegne av FSC International fordi det ikke har blitt startet en nasjonal styrt risikovurdering. Utkast til en norsk CNRA ble laget i 2016 av nonprofit-organisasjonene NEPCon (kategori 1 og 3-5) og Wolfgang Richert Consulting (kategori 2). I mangel av en NRA ville denne vurderingen vært den eneste gyldige risikovurderingen for Norge fra 2018 i henhold til kravene til Controlled Wood (*FSC-STD-40-005 V3-0 EN*). Utviklingen av en norsk NRA, som presenteres som et første utkast her, vil etter planen bli endelig godkjent av FSC i juni 2018. FSC CoC-sertifiserte selskaper må da innlemme NRA i et Due Diligence System i henhold til *FSC-STD-40-005 V3-1 NO* (Dokumenter kan lastes ned fra <https://ic.fsc.org/en/document-center>).

Den norske arbeidsgruppa for FSC Controlled Wood

Den norske arbeidsgruppa (NRA-WG for FSC Controlled Wood) består av tre kamre som representerer henholdsvis økonomiske, sosiale og miljøinteresser. Seks personer sitter i hvert kammer, og i tillegg har prosessen et nøytralt sekretariat bestående av Steinar Asakskogen (leder) og Reidar Haugan (sekretær). Prosessen foregår slik at det må oppnås konsensus mellom kamrene. Innad i hvert kammer avgjøres sakene ved simpelt flertall.

I NRA-WG sitter:

Karoline Andaur	Miljøkammer	WWF Norge
Marianne Hansen	Miljøkammer	Samarbeidsrådet for biologisk mangfold (Sabima) / WWF Norge
Sverre Lundemo	Miljøkammer	WWF Norge
Christian Steel	Miljøkammer	Samarbeidsrådet for biologisk mangfold (Sabima)
Heidi Sørensen	Miljøkammer	WWF Norge
Even Woldstad-Hanssen	Miljøkammer	Samarbeidsrådet for biologisk mangfold (Sabima)
Anders Blom	Sosialt kammer	Protect Sápmi
Morten Dåsnes	Sosialt kammer	Friluftsrådernes Landsforbund
Arvid Eikeland	Sosialt kammer	Fellesforbundet
Hans Erik Lerkelund	Sosialt kammer	Norsk Friluftsliv
Oddvin Lund	Sosialt kammer	Den norske Turistforening
Tore Molteberg	Sosialt kammer	Det norske Skogselskap

Erling Bergsaker	Økonomisk kammer	NORSKOG
Nils Bøhn	Økonomisk kammer	Norges Skogeierforbund
Per Hallgren	Økonomisk kammer	Viken Skog SA
Kjell Messenlien	Økonomisk kammer	Bergene Holm AS
Per Nonstad	Økonomisk kammer	Treforedlingsindustriens Bransjeforening (TFB)
Lars Storslett	Økonomisk kammer	Treindustrien

Høring

NRA legges ut til høring i 60 dager fra 1. september. Det er fritt for enkeltpersoner og organisasjoner å komme med høringsuttalelser. Denne kortversjonen på norsk sendes til en liste med interessenter blant organisasjoner med tilhørighet til de tre kamrene, i tillegg til at den sendes sentrale myndigheter og forskning innen landbruk og miljø. Kortversjonen er laget for å forhåpentligvis øke den umiddelbare tilgjengeligheten til og interessen for den originale analysen, men *det presiseres at det er «National Risk Assessment for Norway» som er originalen, og hvor det også må henvises til i evt. høring.*

NRA på engelsk kan lastes ned fra <https://ic.fsc.org/en/what-is-fsc-certification/controlled-wood/risk-assessments/consultation-on-the-centralized-national-risk-assessment>. Her ligger også hørings skjema som benyttes. Frist for høringen er 30. oktober 2017.

NRA – foreløpige resultat, konklusjoner og konsekvenser

NRA er metodisk gjennomført i henhold til FSC National Risk Assessment Framework (*FSC-PRO-60-002a V1-0 EN*). De 5 kategoriene er delt i underkategorier, som vist i tabellen (ikke oversatt). I NRA konkluderes det med enten *Low Risk* eller *Specified Risk* som ikke oversettes her. Dersom det er konkludert med *Specified Risk* på deler av underkategorien og *Low Risk* på andre deler, konkluderes det i henhold til metoden med *Specified Risk* på hele underkategorien. Tema med *Specified Risk* følges opp med *Control Measures* (CM), dvs tiltak som skal senke/minimere risikoen. *Control Measures* er oppsummert under tabellen².

Kategori 1 Ulovlig høstet trevirke	Risikovurdering Norge
1.1. Land tenure and management rights	Low Risk
1.2. Concession licenses	Low Risk
1.3. Management and harvesting planning	Low Risk
1.4. Harvesting permits	Low Risk
1.5. Payment of royalties and harvesting fees	Low Risk
1.6. Value added taxes and other sales taxes	Low Risk
1.7. Income and profit taxes	Low Risk
1.8. Timber harvesting regulations	Low Risk
1.9. Protected sites and species	Low Risk
1.10. Environmental requirements	Low Risk
1.11. Health and safety	Low Risk
1.12. Legal employment	Low Risk
1.13. Customary rights	Low Risk

² Control Measures er her oversatt til norsk. For helt korrekt tekst, se den omforente engelske teksten i NRA-rapporten.

1.14. Free prior and informed consent	Low Risk
1.15. Indigenous/traditional peoples' rights	Low Risk
1.16. Classification of species, quantities, qualities	Low Risk
1.17. Trade and transport	Low Risk
1.18. Offshore trading and transfer pricing	Low Risk
1.19. Custom regulations	Low Risk
1.20. CITES	Low Risk
1.21. Legislation requiring due diligence/due care procedures	Low Risk
Kategori 2 Trevirke høstet i strid med tradisjonelle rettigheter og menneskerettigheter	Risikovurdering Norge
2.1. Violent armed conflicts	Low Risk
2.2. Labor rights	Low Risk
2.3. The rights of indigenous and traditional peoples	Specified Risk
Kategori 3 Trevirke fra skoger hvor høye bevaringsverdier trues av skogbruk	Risikovurdering Norge
3.0. Occurrence of sufficient data	Low Risk
3.1. Species diversity	Specified Risk
3.2. Large landscape-level ecosystems and mosaics	Specified Risk
3.3. Ecosystems and habitats	Specified Risk
3.4. Ecosystem services	Low Risk
3.5. Community needs	Specified Risk
3.6. Cultural values	Specified Risk
Kategori 4 Trevirke fra skoger som blir konvertert til plantasjer eller annen bruk	Risikovurdering Norge
4. Conversion	Low Risk
Kategori 5 Trevirke fra skoger der genetisk modifiserte trær er plantet	Risikovurdering Norge
5. GMO trees	Low Risk

For kategori 2.3, som omhandler urfolks rettigheter i vid forstand, er det gitt *Specified Risk* på FPIC-implementering³ og praktisering. Det er gitt *Specified Risk* på samenes tradisjonelle rett til å utnytte skogressursene innenfor det samiske området unntatt Finnmark (risikovurderingen gis på fylkesnivå). Tilsvarende er gitt for sjøsamenes tradisjonelle rettigheter (ikke skogbruksrelatert). *Control Measures* for kategori 2.3 samordnes med *CM* for kategori 3.5 og 3.6, og oppsummeres der.

For kategori 3.1, som omhandler hensyn til artsmangfold, er det vurdert *Specified Risk* for områder med konsentrasjoner av skogslevende NT-arter⁴. Dersom det finnes konsentrasjoner av disse artene i skogen (gjelder ikke virveldyr) er det sannsynlig at arter

³ FPIC (The right to free, prior and informed consent = «informert forhåndssamtykke gitt på fritt grunnlag» sml. https://www.regjeringen.no/contentassets/b7384abb48db487885e216bf53d30a3c/veileder_urfolk1310.pdf). Se også *FSC guidelines for the implementation of the right to free, prior and informed consent (FPIC) – FSC-GUI-30-003(V1-0)*.
⁴ NT, VU, EN, CR = Røddlistekategoriene nær truet, sårbar, direkte truet og kritisk truet (se <http://www.artsdatabanken.no/>).

innen høyere rødlistekategorier også finnes i det samme området (truete arter: VU, EN, CR⁴). Det er også gitt *Specified Risk* for forekomster av skoglevende arter som står som nær truet på rødlista, og som samtidig er norske ansvarsarter. (Truete arter tas allerede hensyn til i forbindelse med skogbrukspraksis i henhold til PEFC-standarden.) En konkret liste over gjeldende arter i denne kategorien presenteres i NRA.

Control Measures for kategori 3.1:

Rutiner for skogsdrift tilpasses til å sjekke om planlagt skogbruksaktivitet kommer i mulig konflikt med

- Forekomst av 4 ulike identifiserte og kartlagte arter av skoglevende nær truete (NT) arter innenfor et areal på 1 ha (100x100 m).
- Identifiserte forekomster av kjente skoglevende ansvarsarter i kategori NT (nær truet) på den norske rødlista (ifølge liste over arter i NRA).

Dersom slike mulige forekomster blir identifisert etter sjekk i relevante databaser som Kilden eller Artskart, skal kvalifisert biolog konsulteres for å vurdere om deler av det planlagte driftsområdet kvalifiseres til HCV⁵, og hvilke tiltak som da må iverksettes.

For kategori 3.2 som omhandler større sammenhengende skogområder med HCV-kvaliteter, spesielt IFL (Intact Forest Landscapes) i henhold til Globalforestwatch.org. Vurderingen konkluderte med *Low Risk* for Norge, unntatt i Finnmark som får *Specified Risk*, der en vesentlig del (> 1%) av fylkets tømmervolum står i områder som ikke er vernet i Pasvik IFL og Øvre Anarjohka IFL.

Control Measures for kategori 3.2:

I tillegg til implementerte rutiner for skogbruket, må følgende tiltak implementeres og dokumenteres for å minske den identifiserte risikoen for Finnmark: Identifisere om den planlagte skogsdrifta foregår innafor et IFL. Dersom dette er tilfelle skal kun forsiktig småskala skogsdrift som er tilpasset naturlig foryngelse og som unngår fragmentering av områdene utføres.

For kategori 3.3 som omhandler økosystemer og habitater er det identifisert *Specified Risk* for rutiner knyttet opp til konsultasjon i forbindelse med viktige naturtyper. Det ble vurdert av naturtyper vurdert til A- og B-kategori kunne inneholde vesentlige naturverdier. Skogbruket har allerede rutiner for naturtyper i kategori A.

Control Measures for kategori 3.3:

I tillegg til alminnelig innarbeida rutiner i skogbruket (i henhold til PEFC-standarden), skal det etableres konsultasjonsrutiner i forbindelse med skogsdrifter for:

- Naturtyper i kategori B i Naturbase
- Kjerneområder med verdi ***/A eller **/B som er identifisert og lagt inn i NARIN databasen⁶

Dersom slike områder kommer i berøring med planlagt skogsdrift, skal kvalifisert biolog konsulteres for å vurdere om deler av det planlagte driftsområdet inneholder HCV-kvaliteter, samt gi råd om hvilke hensyn som må tas.

⁵ HCV – high conservation value. Store verneverdier.

⁶ <http://borchbio.no/narin/>

For kategori 3.5 som omhandler hensyn til lokalsamfunn, er det lagt stor vekt på skogsdrift i områder som overlapper med samiske reinbeiteområder. Det ble identifisert *Specified Risk* for implementering av FPIC² som en kommunikasjonsplattform mellom skognæringa og reinbeitenæringa.

Control Measures for kategori 3.5:

Det er viktig for reindriftssamer å ha mulighet til informert forhåndssamtykke gitt på fritt grunnlag angående planer for skogbruk som kan ha en negativ innvirkning på tradisjonell praksis og levebrød i forbindelse med reinsdyrhold, f.eks beiteforhold, stier, logistikk, samlingssteder, steder av kulturell betydning etc. Dette må skje i en høringsprosess basert på FPIC. Gjødning og markberedning er ikke vanlig i de aktuelle områdene, men kan forekomme. Større flatehogster skjer til en viss grad. Planer for flatehogst, gjødning eller markberedning på sammenhengende areal som overstiger 10 ha, skal distribueres til de lokale samiske rettighetshaverne / reinbeitedistrikt, med minst en måneds forhåndsvarsel for å søke samtykke til det planlagte skogbruks tiltaket. Rettighetshaver / reinbeitedistrikt skal da ha mulighet til å gi sin mening til planen, som så tas i betraktning og implementeres i planene. Prosedyrer for denne konsultasjonsprosessen skal gjennomføres innen 1. januar 2018. Konsultasjonsprosessen vil omfatte flere trinn der tømmerkjøper har følgende ansvar:

Trinn 1: Identifisere samiske rettighetshavere og deres reinbeiterettigheter.

Trinn 2: Avgjøre omfanget av høringsprosessen i samråd med rettighetshaverne / reinbeitedistrikt.

Trinn 3: Informere berørte rettighetshavere

Trinn 4: Forhandle og la rettighetshaverne svare / reagere på den foreslåtte skogbruksaktiviteten

Trinn 5: Verifisere og formalisere resultatet av konsultasjonen

Trinn 6: Implementere og overvåke avtalen basert på konsultasjonen

Trinn 7: I tilfeller der partiene ikke lykkes i å nå en gjensidig akseptert konklusjon, bør løsningen gjennom mekling vurderes ved å bruke en uavhengig mediator som en tilrettelegger.

Det er behov for verktøy for å lette forholdet mellom skogsbedrifter og samiske rettighetshavere. Det bør utvikles felles tilgang til digitale kart (GIS-kart), som viser viktige områder for reinsdyrdrift og skogbruk, for bedre kommunikasjon mellom de tømmerkjøperne og samiske rettighetshavere som bruker felles skogarealer. Når slike kart eksisterer, kan skogbruket lettere tilpasse tiltak til behovene til reindriftssamene og omvendt. En prosess for å starte utviklingen av slike kartleggingsverktøy skal påbegynnes i 2017.

For kategori 3.6 som omhandler kulturverdier (som kulturminner), er det identifisert *Specified Risk* for kulturelt modifiserte (CMT) furutrær i Nordland, Troms og Finnmark. Dette er kulturminner som ofte er mer enn 100 år gamle, og som da er automatisk fredet i henhold til kulturminneloven. Kjennskapet til trærne er mangelfull, og de er derfor dårlig kartlagt. Trærne kjennes igjen ved at barken delvis er fjernet (for lang tid siden).

Control Measures for kategori 3.6:

Identifisering av de kulturelt modifiserte trærne, hvor barken fra yngre furutrær tidligere har blitt brukt til ekstra mat for mennesker, er ganske enkelt. Verdien av trærne er dårlig, og det hogges derfor sjeldent slike trær. Utfordringen med å redde disse kulturminnene bør løses

ved å spre informasjon om disse kulturverdiene til skogbruksnæringen som opererer i fylkene Nordland, Troms og Finnmark. Det er også viktig at tømmerkjøpere søker informasjon om kulturminner, områder og landskap av kulturell, åndelig, arkeologisk eller historisk betydning i konsultasjonsprosessen som beskrevet under 3.5.